

TENAESTELIN

ጤና ይስጥልን

Årgång 56

Nr 2 Dec
2015

Medlemsblad för Svensk-Etiopiska Föreningen

Jakarandaträden blommar på Churchill Road

I Tenaestelin den här gången bl.a:

- Rapporter från höstmötet med temat "Etiopier i Sverige" på sidorna 4-13
Nytt från Addis sid 16-17 • Tadelech Loha stod för en av programpunkterna på det stora EFS-mötet i Addis i början av november sid 20-21 • Viveca Halldin Norberg berättar om hur det var att återse Etiopien efter 40 år sid 22-25
Ny dokumentärfilm om Svenskt flygvapens största olycka någonsin sid 26-27
Vad gör en etiopisk honorärkonsul i Sverige? Sid 28-29

TENAESTELIN

ጤና ይስጥልን

Ansvarig utgivare: Biniyam Wondimu
Tryck: Fyris-Tryck AB

Adressändringar
ska snarast meddelas till Örjan Åkerrén,
se adress nedan.

Manusstopp
Manus till nästa nummer skickas till
någon i redaktionskommittén senast den
30 april 2016 med e-post.

STYRELSE

Ordförande:

Biniyam Wondimu
Bergstigen 12
171 34 Solna
Tel: 08-524 88 387
E-post : biniyam.wondimu@ki.se

Vice ordförande:

Håkan Pohlstrand
Skottbacken 8, Vansö
645 92 Strängnäs
Tel: 0152-200 02

Sekreterare:

Jan Olof Gustavi
Sandbäcksvägen 92
144 62 Rönninge
Tel: 08-532 504 26

Skattmästare/medlemssekreterare:

Per Wallgren
Åkervägen 36
756 51 Uppsala
Tel: 018-418 34 56
E-post: per.wallgren@sva.se

Örjan Åkerrén
Valloxvägen 40L
741 42 Knivsta
Tel: 018-34 15 90
E-post: orjan55@me.com

Övriga styrelseledamöter:

Wessen Beshah	(08-603 80 20)
Sven Britton	(08-678 86 70)
Anne Naglo	(073-200 91 13)
Ingegerd Nylander	(08-30 34 56)
Sonja Pohlstrand	(0152-200 02)
Josef Yohannes	(070-740 20 93)

Redaktionskommitté:

Pia Virving
Tel: 08-500 272 22
E-post: pia.virving@telia.com

Ingegerd Nylander
Tel: 08-30 34 56
E-post: ingeagerd.nylander@gmail.com

Sven Britton
Tel: 08-678 86 70
E-post: sven.britton@ki.se

Annika Smith
Tel: 072-544 68 25
E-post: annika.smith@comhem.se

Martin Hydén, webmaster
martin@martinhyden.se

Reseinformation:

Håkan Pohlstrand
Tel: 0152-200 02

Medlemsavgifter:

Medlemsavgiften är 250 kr per hushåll, dvs
alla personer som bor på samma adress.
Avgiften betalas in på pg 45 97 88-6,
Svensk-Etiopiska Föreningen

Hemsida: www.svensk-etiopiska.se

Ordföranden har ordet

Välkommen till ett nytt nummer av Tenaestelin. Allt fler medlemmar kommer till våra möten, flera av dem för första gången. Det är verkligen glädjande. Mycket uppskattat av deltagarna var höstmötet den 10 oktober, där fokus låg på Etiopien och svensk-etiopier som berättade om verksamheter de byggt upp inom olika områden.

Mötet hölls på restaurang EthioStar, så självklart fick vi höra hur ägaren Solomon Aseffa byggt upp sin rörelse.

Men inledningen stod Etiopiens ambasadör i Norden, Woinshet Tadesse, för. Hon berättade om den snabba ekonomiska utvecklingen i landet, om jordbruket där tillväxten ökat markant och om växande affärsutbyte med andra länder.

Wondimu Teshome grundade musik- och kulturorganisationen Selam 1997. Han är brobyggare för artister, konstnärer och kulturarbetare från Sverige och Afrika och har fått Stockholm stads hederspris.

Rahel Belatchew Lerdell har skapat en framgångsrik arkitektbyrå: Belachew Arkitekter AB.

Brook Tekeste är hotellägaren vars "Brook Hotels of Sweden" i Rosersberg utsetts till Sigtunas bästa hotell. De här personerna stod för en stor del av programmet på höstmötet och om det kan ni läsa i det här numret av Tenaestelin.

Likasa om Viveca Halldin Norbergs erfarenheter av att komma tillbaka till Etiopien efter 40 år. Viveca skrev boken om svenskar i Etiopien mellan åren 1924-1952. Intervjuerna som avhandlingen baseras på gjordes i början av 1970-talet.

Vi uppmärksammar också det stora EFS-mötet i Addis i början av november, i vilket 250 nedresande svenskar deltog. En av programpunkterna stod Tadelech Loha, som intervjuas i det här numret, för.

Linnea Wettermark är ny medlem i vår förening. Hon och hennes man Bayo har startat reseverksamhet i landet.

Det berättar vi om, liksom om dokumentärfilmen: "Flygplan till Haile Selassie" som kommer att sändas i SVT2 den 21 januari 2016 klockan 20.00. Det är ett program som handlar om svenskt flygvapens största olycka genom tiderna. Vidare presenterar Astrid von Rosen Etiopiens honorärkonsul i Sverige, Sverker Littorin.

Nu till något helt annat. El Nino, det regelbundet återkommande väderfenomenet som påverkar temperaturfördelningen runt stora delar av jordklotet, har orsakat den värsta torkan på mer än 30 år i Etiopien, enligt Unicef. Antalet människor som behöver matransoner har ökat från 4 till 8 miljoner och Etiopiens regering har börjat skicka förnödenheter till områden som har drabbats av torka. FN, Etiopiens regering och det internationella samfundet av icke-statliga organisationer bedömer situationen som oerhört allvarig och brådskande och har startat en global ansträngning för att förhindra masshungersnöd. Självklart, kommer föreningen att följa upp läget och informera er fortlöpande på föreningens hemsida.

Med de orden sätter jag punkt och önskar er en

*God Jul och ett Gott Nytt År!
Biniyam Wondimu*

"Ethiopia - a country on the move"_____

Vid föreningens höstmöte berättade Etiopiens ambassadör i Norden, Woinshet Tadesse, om den utveckling som skett och sker i Etiopien.

Hon inledde sin exposé med ett avsnitt ur ett TV-program från det arabiska TV-bolaget Al Jazeera. TV-speakern talade om västvärldens syn på Afrika – "en mörk kontinent utan hopp". Men så är det inte längre! Flera afrikanska länder uppvisar idag en mycket hög tillväxt och numera talar man om "the African Lion Economies", där Etiopien är en av de största.

Idag är Etiopien ett mycket bra land att göra affärer med, men för en 10-12 år sedan var det annorlunda, sade ambassadören. Sedan dess har utvecklingen gått snabbt. Detta märks framför allt vad gäller infrastrukturen. Som ett exempel har på nämnt ambassadören snabbtåget LRT i Addis Abeba, Grand Ethiopian Renaissance Dam (som beräknas bli klar 2017) och motorvägen Expressway mellan Addis och Adama.

Infrastruktur är en förutsättning för genomförandet av den etiopiska regeringens viktigaste mål, nämligen hälsa, utbildning och fattigdomsbekämpning.

Tillväxten inom jordbruket har ökat markant, särskilt vad gäller vete och korn. Utbildningssektorn har vuxit och Etiopien har nu 40 universitet och ett mycket stort antal grundskolor och gymnasieskolor. Bättre utbildning främjar i sin tur fattigdomsbekämpningen. År 2011 levde 33% av befolkningen i fattigdom men tre år senare hade denna siffra sjunkit till 29%.

För att klara av de uppsatta målen är det av stor vikt att Etiopien får flera större städer runt om i landet. Addis Abeba har inte längre plats för alla som söker sig till

Woinshet Tadesse, Etiopiens ambassadör i Norden, berättade om utvecklingen i Etiopien. Foto: Aster Andersson

huvudstaden i hopp om ett bättre liv, sade ambassadören.

Därefter återgick ambassadören till ämnet affärsutbyte och berättade att Etiopien exporterar bl.a. kaffe, vegetabiliska oljor, läder för tillverkning av kläder och skor, blommor och el. Vad gäller el driver Etiopien även "grön strategi" genom användning av vindkraft.

Etiopien erbjuder även turism och flygresor (Ethiopian Airlines). Vidare har landet utnyttjade resurser av opal och guld och, inte minst, låg brottslighet.

Ambassadören nämnde även att utländsk hjälp numera endast utgör 2% av budgeten och avslutade sin exposé med att än en gång citera Al Jazeera: "Every second a minute passes in Africa".

Annika Smith

Höstmötet den 10 oktober

Denna hösträff som hade temat Etiopier i Sverige hade vi glädjen av att gästas av fyra kreativa, hårt arbetande och framgångsrika entreprenörer inom olika områden. Alla födda i Etiopien, men verksamma i Sverige.

Rahel Belatchew Lerdell, arkitekt med egen arkitektbyrå, Teshome Wondimu som startat musikföreningen Selam, Brook Tekeste med hotellet Brook Hotels of Sweden och EthioStars ägare Solomon Assefa. Läs mer om dem på sidorna 6-13.

En äldre entreprenör, tidigare verksam i Sverige i ett tjugotal år, men som återvänt till Etiopien, är Tadele Bitul Kibrat. Han hade kommit till Sverige och till föreningens höstmöte för att tala om sin dokumentärfilm "Ethiopian Tenacity" som handlar om Etiopiens kamp för att frigöra sig från Italiens ockupation och återbördandet och installationen på plats 2008 av Axumobelisken, som togs av Italien som krigsbyte 1937. Filmen visades på ABF-huset i Stockholm den 11 oktober. Läs mer om Tadele Bitul Kibrat på sidorna 14-15.

Fitsum Demissie presenterade sin bok på amharinja, "01 Birr", med undertiteln översatt till svenska "Pengar och teknologi

i dagens era". Avsikten med boken är att överföra kunskap till Etiopien om elektronisk valuta och banktjänster på internet.

Även detta möte hade ett lotteri med en middag för två på EthioStar som första pris. Brook Tekeste var den lycklige vinnaren. Andra priser var en bok om Fåglar i Etiopien och Afrikas Horn, etiopiska handbroderade skjortor samt pärlsmucken. Resultatet av lotteriet – 4 000 kr – går oavkortat till Trädplanteringsprojektet på Entotto. Stort tack till alla generösa givare av priserna!

*Ingegerd Nylander
Foto: Martin Hydén*

*Fitsum Demissie
som skrivit
boken "01 Birr".*

*Efter ett digert eftermiddagsprogram slutade
Höstmötet som vanligt med etiopisk buffé.*

Selam nu etablerad kulturaktör

Teshome Wondimu berättade om Selams utveckling på höstmötet. Foto: Martin Hydén.

Han grundade Selam 1997. Teshome Wondimu berättade om organisationen som nu är etablerad kulturaktör, inte bara i Stockholm, utan också på olika håll i Afrika. Den 9-10 januari 2016 anordnas den femte upplagan av Selam Festival i Addis Abeba och i slutet av oktober genomfördes Selam Festival på Nalen i Stockholm med artister som Pape Diouf och Chico Trujillo.

Fokus ligger på afrikansk och sydamerikansk musik och publikintresset är brett. Människor med rötter i andra kulturer kommer för att lyssna, men intresset är stort även från övriga svenskar och när Selam drar igång sina konserter, festivaler och klubbkvällar är köerna långa, berättar Teshome, som inleder sitt anförande med

att visa en bild på sig själv som mycket ung man i marinuniform.

Det var så han började sin musikaliska bana – som militärmusiker i Asmara. Men dessförinnan hade han från 8-10 årsåldern ägnat sig åt musik.

- I Addis fanns på min tid musikklasser. Jag gick i en sådan. Lärde mig att spela klarinett och saxofon. Var med i marschband, spelade tillsammans med andra unga vid särskilda festtillfällen och olika arrangemang. Som sjuttonåring, 1980, blev jag militärmusiker i Asmara och där blev jag kvar till 1986, då jag fick ett stipendium för att studera till dirigent i Moskva.

Utbildningen var på sex år, men efter fyra hoppade Teshome av. Den politiska situationen i Etiopien gjorde att han inte kunde tänka sig att åka tillbaka dit. Det blev istället Sverige och Stockholm.

Under en ettårig utbildning till kulturadministratör 1996-97 lärde han sig hur det svenska kulturlivet fungerar och hur man bär sig åt för att söka kulturstöd. Arbetsgruppen han startade 1997 mynnade så småningom ut i kulturorganisationen

Etiopisk sångare. Foto: Zacharias Abubeker.

Selam. Första stödet gick till att starta African Night på Fasching.

- Mitt mål var att vi skulle komma in i det offentliga rummet, anordna festivaler, turnéer och konserter på etablerade ställen som Kulturhuset, Globen och Nalen. Och att vi skulle bjuda in artister från Afrika och Sydamerika – skapa ett alternativt kulturutbud.

Kvalitet och mångfald var nyckelorden och arbetet rullade på. För tio år sedan utökades verksamheten tack vare ett Sidastött projekt, som resulterade i att Selam nu har ett kontor med ett tiotal anställda i Addis Abeba. Viktig är också musikstudion man byggt upp där, den största i landet för övrigt.

- I Etiopien finns goda förutsättningar med en växande ekonomi och nya ungdomsgrupper och de arrangemang som hittills genomförts i Addis Abeba har varit mycket lyckade, berättar Teshome.

Selams engagemang och kontakter omfattar många andra afrikanska länder t.ex. Uganda, Kenya och Tanzania.

- Våra projekt syftar till att stödja intresseorganisationer inom musikområdet, att verka för att institutioner byggs upp, att musikutbildningen förbättras. Kulturlivet är viktigt för ett samhälle och där utgör musiklivet en väsentlig del.

Positivt är det att höra Teshome berätta om projektet med den treåriga yrkesinriktade musikutbildningen för blinda och synskadade i Addis som genomförs med hjälp av medel från Postkodlotteriet.

- Gruppen är marginaliserad i Etiopien och med utbildningen ger vi de här personerna möjlighet till egen utkomst och därmed bättre integrering i samhället.

Etiopisk dansare. Foto: Aron Simeneh.

Fram tills nu har det varit omöjligt för blinda och synskadade att börja på Musikhögskolan i Addis.

- Vi har försökt påverka skolan att ändra sina regler. Och äntligen! Nu har fyra elever tagits in, förklarar Teshome.

För det beskedet får han en stor applåd av höstmötets lyssnare.

Text: Pia Virving

Hon grundade mångfaldigt prisbe arkitektbyrån Belatchew Arkitekt

Jag skapar samtida arkitektur; mina projekt ska kännas aktuella, men hålla för evigheten. Jag vill att arkitektur inte bara ska vara funktion, utan också en upplevelse. Det vackra och det praktiska ska gå hand i hand.", säger Rahel Belatchew Lerdell.

Rahel är född i Etiopien och kom till Sverige och Uppsala som åttaåring med sina föräldrar. Som de flesta tonåringar hade hon många intressen. Hon gick naturvetenskaplig linje på gymnasiet, var intresserad av att rita och att dansa. Hon både tog och gav lektioner i dans vid Uppsala Dance Academy. En sommar pryade hon i Pharmacias laboratorier i Uppsala, men det gav inte mersmak.

- När jag var 16 år träffade jag den kvinna som skulle ge mig inspirationen till arkitektyrket, säger Rahel. Min dåvarande pojkväns – numera make – mor inredningsarkitekten Gunilla.

Innan arkitektstudierna ville Rahel ut och se sig om i världen. Hon åkte till Paris för studera franska i ett år på Sorbonne. Hon lärde sig inte så mycket franska, eftersom klasskamraterna kom från icke-fransktalande länder och det blev mer engelska och svenska än franska.

Men franska skulle hon få lära sig. Hon sökte, och kom in, på arkitekturskola i Paris och gick hela sin utbildning på franska.

Som färdig arkitekt ville Rahel se ännu mer av världen innan hon återvände till Sverige. Hon var intresserad av Japan och reste runt i landet och studerade trädgårdar. Fick även arbete hos en arkitekt. Hon arbetade även ett tag som arkitekt i Luxemburg.

Idag är Rahel en mycket respekterad och välkänd arkitekt som vunnit många

Rahel Belatchew Lerdell.

Foto: Martin Hydén.

priser och utmärkelser. Hon är även känd som formgivare av glaskonst och smycken.

År 2006 utsågs hon av tidningen Residence till Årets

Arkitekt genom att tilldelas Det Stora Formpriset och design-tidskriften Wallpaper har kallat Belatchew Arkitekter en av världens 101 mest spännande arkitektbyråer.

År 2000 kom Rahel tillbaka till Sverige. Hon ritade och byggde 2003 den villa i Saltsjö-Boo där hon bor med sin familj. Huset fick mycket uppmärksamhet i såväl fackpress som dagspress och folk började höra av sig. Hennes arkitektkontor fick uppdrag med inredningar och ombyggnader av bostadshus i Tyresö, Nacka och Näsby Park.

Första flerbostadsprojektet: Skanska, ett av världens största byggbolag, hörde av sig och inbjöd till anbudsgivning gällande ombyggnad av en fastighet i hörnet av Kamakargatan och Upplandsgatan i Stockholm, från kontor till bostäder. Belatchew Arkitekter bestod då av Rahel och en praktikant. Hon fick jobbet.

Nya kunder och större projekt har tillkommit. Idag arbetar tolv personer på arkitektkontoret.

Pågående projekt: Ett bostadshus i Norra Djurgårdsstaden, där Belatchew Arkitekter inbjöds som en tredje arkitekt i anbudsgivningen, och vann.

Insektsfarmen BuzzBuilding har tilldelats innovationspriset "Smart Living Challenge".

Tensta Torn, ett hus i 18 våningar med 243 studentlägenheter. Färgerna på fasaden går i skiftande toner i grönt och blått, hämtade från naturen, himlen och blommor.

En etiopisk-ortodox kyrka i Hagsätra i en f d ICA-butik. En ny sal för 300 personer är tänkt som samlingssal med höjt tak och mer rymd. Inspirationen till färg och form kommer från Lalibela- kyrkornas runda eller åttkantiga former och röda färg.

Paviljongen Twist i nya Hagastaden på gränsen mellan Stockholm och Solna. Den är 7 meter bred och 70 meter lång, byggd i trä. Byggnaden är tänkt för aktiviteter dygnet runt med café och restaurangverksamhet och lokal för konferenser. Paviljongen har nominerats till årets byggnad av World Architectural Festival.

Paviljongen Twist nominerades till årets byggnad av World Architectural Festival.

Belatchew Labs är en studio inom Belatchew Arkitekter som arbetar med experimentella projekt där syftet främst är att undersöka och testa nya angreppssätt och lösningar på urbana och arkitektoniska frågeställningar.

- Projekten är visionära till sin karaktär och strävar efter att inspirera, ifrågasätta och utmana, säger Rahel.

För att åskådliggöra hur en urban insektsproduktion kan se ut har Belatchew Labs tagit fram insektsfarmen BuzzBuilding som placerats vid Vanadisplan, och erbjuder 10 350 m² odlingsyta för uppfödning av syrsor.

BuzzBuilding har tilldelats det internationella innovationspriset Smart Living Challenge.

Strawscrapper – ett urbant kraftverk: Strawscrapper är en påbyggnad av Söder torn på Södermalm i Stockholm med ett nytt energiproducerande skal täckt av strån som kan utvinna vindenergi. Strånas ständiga rörelse ger upphov till böljande landskap på fasaderna. Det som normalt betraktas som det mest statiska av allt, byggnaden; blir plötsligt levande och konstruktionen ger intrycket av en kropp som andas. Stråna som vajar i vinden ger byggnaden en ständigt varierande fasad som förstärks nattetid med belysning i skiftande färger.

Strawscrapper har nominerats till årets byggnad av World Architecture Festival inom kategorin "Future Projects >Experimental".

SwimCity är ett projekt som syftar till att öka utbudet av bostäder för unga genom att skapa ett hållbart boende på vatten. På en 100 m lång ponton i Värtahamnen byggs bostäder för 4000 personer. Bostäderna är unika, anpassar sig till landskapet och kan byggas i såväl liten som stor skala.

Ingegerd Nylander

Foto: Belatchew Arkitekter

Kontaktadresser:

www.belatchew.com

www.facebook.com/belatchew

twitter.com/RahelBelatchew

Svensk-Etiopiska Föreningens biståndsprojekt

Syster Senkenesh tackar för pengarna hon fått av Svensk-Etiopiska Föreningen.

Den 26 oktober överfördes 20.000 kr till Medhen Social Center till stöd för ungdomar som får högre utbildning på högskolor och universitet i Etiopien.

Syster Senkenesh skriver i sitt tackbrev:

Med tacksamhet har vi mottagit USD 2,337,05 (EthB 48,839.44) Ert fortsatta stöd gör det möjligt för denna mycket utsatta grupp av ungdomar att ta del av de utbildningsmöjligheter som erbjuds. På deras och deras familjers vägnar riktar jag än en gång ett stort tack till Svensk-Etiopiska Föreningen.

Samtidigt överfördes 25.000 kr till Fattigfonden vid Airasjukhuset.

10.000 kr har utbetalats till Hylte hjälper Debre Zeyt för stipendier till utsatta barn och deras familjer.

*Ovan:
Till Fattigfonden vid Airasjukhuset har 25 000 kronor överförts.*

*Till höger:
Föreningen Hylte hjälper Debre Zeyt har fått 10 000 kronor i år.*

Du har väl inte glömt att betala årsavgiften!

Medlemsavgiften är 250 kr per hushåll, dvs alla personer som bor på samma adress.

Avgiften betalas in på pg 45 97 88-6, Svensk-Etiopiska Föreningen.

Började som piccolo – nu är han hotellägare

För femton år sedan började han som piccolo på Radisson Blu Arlandia. Nu har Brook Tekeste öppnat sitt första egna hotell i Rosersberg som döpts efter honom själv, Brook Hotels.

Brook är 36 år, uppvuxen i Asella. Han kom till Sverige 1989 med sin mor Feleketch Wol-dyes och syskon. Eskil Brännäng, tidigare skattmästare i Svensk-Etiopiska Föreningen, är Feleketchs make.

- Jag har alltid utmanat ödet och tagit risker, säger Brook. När han var sju år bröt han handen när han skulle leka Tarzan. Systemen Misrak bar honom till sjukhuset.

Idag har Brook en egen familj, frun Sofie och barnen Mimmi, Aron, Ronya och Zion.

Brooks karriär inom hotellbranschen började när han efter gymnasiet den 19 februari 1999 blev anställd som piccolo på hotellet på Arlanda med 333 rum och cirka 600 gäster per natt. Arbetet började kl 04:30 varje morgon. Sedan följde arbete i receptionen, där han lärde sig checka-in och checka-ut och nattarbete i fem år. - En receptionist ska kunna allt, säger Brook, från att rädda liv till att servera kaffe. Alla yrkeskategorier finns inom ett hotell.

Radisson BLU-kedjans flaggskepp, Royal Viking Hotel vid Centralen med 458 rum och cirka 1000 gäster/per natt – 6000 gäster i lobbyn om dagen, blev Brooks nästa arbetsplats. Brook blev försäljningschef och under finanskrisen 2009 lyckades Royal Viking hålla en mycket hög beläggning på runt 95 procent.

- Under den tiden låg Stockholm på tjugonde plats som kongressstad, konstaterar Brook, avancerade sedan till femte plats efter ett intensivt arbete med att lansera Stockholm som en lockande destination. Härliga minnen är delegationer från Kina och Internationella Olympiska Kommittén, vilka

båda renderade en hög omsättning för Stockholms stad.

- First Hotel Linné i Uppsala är ytterligare ett hotell

som jag arbetat för, säger Brook. First Hotel har 33 hotell i Sverige.

Brook hade planer på att öppna ett hotell i Etiopien. När dottern Mimmi var tio år återvände Brook med henne till Etiopien och Asella. Han återupplevde barndomens jular, kyrkornas mässor från elva på kvällen till sex på morgonen därpå. Brook gick till kyrkan, tände ljus, funderade och fick svar. En äldre man, en präst, sa – Du går åt fel håll, gå åt andra hållet! Då visste Brook att han skulle etablera ett nytt hotell i Sverige, inte i Etiopien. När Brook återkom till Sverige sade han upp sig och startade eget företag.

Den 28 augusti invigdes Brook Hotels of Sweden. Hotellet är beläget i den gamla pittoreska skolan i Rosersberg, en herrgårdsliknande byggnad. Hotellet har 33 rum och tre större konferenslokaler, varje mötesrum kan ta upp till 40 personer. - Vi handplockar och utbildar vår egen personal med servicekänsla, charm och personlighet. Vi vill att vår personal ska ge mer än femstjärnig service. Känslan ska vara att alla kan göra allt på hotellet för gästens bästa, säger Brook Tekeste. - Vi gynnar även samhället runt omkring, köper närproducerade varor.

Brook Hotels har utnämnts till bästa hotell i Sigtuna kommun. Målet är att skapa en hotellkedja med hotell i olika delar av världen, som heter Brook Hotels, säger Brook, som förutom delägare är vd för det nya hotellet.

Drömmen om att återkomma till Etiopien och etablera en hotellkedja består.

Ingegerd Nylander

Brook Tekeste, ägare av Brook Hotels of Sweden.

Foto: Martin Hydén.

EthioStars ägare Solomon Assefa

*Solomon Assefa,
EthioStars ägare,
på höstmötet.
Foto: Aster
Andersson.*

Alla som kommer till Svensk-Etiopiska Föreningens träffar eller annars besöker restaurant EthioStar känner till Solomon Assefa, restaurantens ägare och krögare. Men vad vet vi om honom och vad som förde honom till Sverige?

Solomon Assefa, 55 år, är uppvuxen i Addis Abeba. Som ung pojke hjälpte han sin mamma, som hade restaurant, efter skolan. När Dergen kom till makten anslöt han sig till oppositionen, vilket ledde till att han blev fängslad i sex månader. I fängelset omskolades Solomon till politiker och när han blev fri hjälpte han till i Kebelen på eftermiddagarna. Samtidigt som han studerade på Ecole de Technique.

När Solomon inte längre ville stödja Dergen blev han fängslad i tre-fyra månader – på helgerna. Under veckorna gick han i skolan.

Solomon flydde till Sverige 1982. Han hade släktingar här som kände familjen von Rosen. Genom en släktings försorg fick han bo hos von Rosens i Bromma de första månaderna. Han läste svenska, först på SFI och sedan på Stockholms universitet. Han sökte också, och kom in, till KTH. I början kombinerade Solomon studierna med arbete

på McDonald's som arbetsledare på heltid, men gav efter en tid upp studierna. – Jag arbetade på McDonald's i sex år tills en kund kastade en hamburgare rakt i mitt ansikte och skadade mig. Då fick det vara nog, konstaterar Solomon.

Han fick sedan arbete på Royal Viking Hotell, först som diskchef och sedan som rumsservicechef. Solomon berättar en dråplig historia från en stor middag.

– Bankettchefen kom en dag och bad mig om hjälp att servera vid en stor bankett. Serveringspersonal saknades och han var i panik. Men jag kan inte servera, har aldrig gjort det, svarade jag. Jag lär dig, svarade bankettchefen och gav mig en snabblektion i hur man serverar från fat.

Allt gick till en början helt efter ritningarna, berättar Solomon. – Men vid ett tillfälle, när jag skulle ta upp en bit kött från serveringsfatet, gled köttet iväg och hamnade i en gästs kavajficka i stället för på hans tallrik!

Men mannen tog det hela med ro: Du kunde väl ha lagt köttet i en påse, åtminstone, skämtade han. Naturligtvis fick han sina kläder kemitvättade under kvällen och kunde gå hem lika ren och fin som han kom.

Så småningom ville Solomon bli sin egen och startade en städfirma.

– Från 1991 till 1997 ägnade jag mig åt olika klubbverksamheter, säger Solomon.

Under den tiden fick han ett catering-uppdrag från Etnografiska Museet. Det gällde ett stort evenemang, där tre restauranger, varav en med etiopisk mat, skulle förse 5.000-10.000 gäster. Solomon stekte 3.000-4.000 injera, fyra stekpannor var igång samtidigt.

Byt jobb om du inte har passionen! Den devisen har Solomon levt efter. År 2003

I nio år har EthioStar funnits på Saltmätargatan. Men det var på Jutas Backe, nära Stureplan, allt började. Foto: Martin Hydén

startade han EthioStar på Jutas Backe vid Stureplan. 2006 flyttade restaurangen till Saltmätargatan. Solomon själv och Josef Yohannes var arkitekter och byggherrar när lokalen gjordes i ordning. Ritningarna blev godkända i Byggnadsnämnden. Genom egna arbetsinsatser sparades 45.000 kr på el, vatten och alla installationer.

Att det går så bra tackar Solomon sin hustru Bibi och de tre döttrarna för. En dotter arbetar som läkare i Norge, en läser franska i Frankrike. Den kvarvarande dottern, som fortfarande går i skolan, kan kanske ta över EthioStar?

Ingegerd Nylander

Yonas i sin affär

Han är en hjälte – vår Yonas

Hjältar finns lite varstans. En av dem är Yonas. Yonas, uppväxt utanför Gonder, kom som 14-åring till Bishoftu för att arbeta i hemmet hos släktingar. Samtidigt började han i första klass. Ganska snart fick han klara sig på egen hand och han började gå runt och sälja varor. Vi lärde känna Yonas för några år sedan genom vår vän, före detta rektorn, Tiruneh. Yonas blev en av de svenska Bishoftubarnens sponsorelever.

För drygt ett år sedan tog Yonas ner sin 10-åriga lillebror Mhret till Bishoftu och han införlivades också bland sponsorbarnen. Men sponsorskapet inkluderar huvudsakligen omkostnader som har med skolan att göra, lite hjälp till mat emellanåt, men hyra och annat står man för själv. För att klara försörjningen öppnade Yonas en affär. Går i skolan, i klass 10, på förmiddagarna medan hans 19-åriga bror sköter butiken. Yonas hyr, tillsammans med sin bror, en kamrat och lillebror Mhret, ett litet rum för 600 birr i månaden. För butiken betalar han 500 birr i hyra.

”Hur mycket tjänar du på affären under en månad”, undrar jag. ”Tillräckligt för att jag ska klara av mat och hyra”, svarar Yonas stolt.

Pia Virving

Etiopisk ihärdighet

*Tadele Bitul Kibrat som producerat och finansierat filmen "Ethiopian Tenacity".
Foto: Martin Hydén.*

Under Svensk-Etiopiska Föreningens höstmöte den 10 oktober 2015 presenterade Bengt Hylander sin gode vän Tadele Bitul Kibrat för mötesdeltagarna. Tadele, civilingenjör och 88 år (!), kom till Sverige i början av 60-talet.

Under sin tid i Stockholm hann Tadele studera på KTH, öppna en restaurang och bli ägare till nitton fastigheter. Efter många år av idogt arbete i Sverige blev han en rik man och återvände till sitt hemland Etiopien. Här föddes filantropen Tadele. Han använde sina pengar bland annat till att bygga skolor för fattiga etiopiska barn och ungdomar. Tadele hade även en alldeles särskild dröm. Han ville att Axum-obelisken skulle återlämnas till Etiopien.

1935 hade Italien inlett sitt grymma krig mot Etiopien och samma år fann italienska soldater den i fem bitar sammanfallna obelisken (troligen från 300-talet). 1937 togs obelisken som krigsbyte och transporterades med lastbil och båt till Italien – ett mycket mödosamt företag. Obelisken sattes

År 2005 kom monoliten tillbaka från Italien i tre delar. Det kom att dröja till 2008 innan den stod på plats.

sedan ihop och uppställdes framför Porta Capena i Rom. Bronsstatyn "Lejonet av Juda", som även den tagits i krigsbyte och transporterats till Rom samtidigt, ställdes upp på järnvägsstationen Termini i Rom.

Etiopien hade vid många tillfällen försökt få tillbaka sin obelisk. Enligt en FN-resolution 1947 gick Italien med på att återlämna obelisken jämte bronsstatyn Lejonet av Juda till Etiopien. Men inget hände trots krav framställda av bland andra Mengistu Haile Mariam och Meles Zenawi. Bronsstatyn återlämnades 1967 men det skulle dröja ända till 2008 innan obelisken åter stod på sin plats i Axum.

1997, sex år efter Mengistus flykt och Meles maktövertagande, meddelade och lovade den dåvarande italienske presidenten Scalfaro att obelisken skulle återlämnas.

Repatrieringen av obelisken visade sig dock vara förenad med stora, rent tekniska svårigheter och om detta och mycket annat handlar filmen "Ethiopian Tenacity", som Tadele producerat och finansierat med egna pengar (800 000 ETB). Han ville ha det så

för att vara helt oberoende. Och han följde noga hela processen.

Visningen av "Ethiopian Tenacity", med engelskt tal, ägde rum på ABF söndagen den 11 oktober, dagen efter höstmötet. Iklädd vacker etiopisk högtidsdress tog Tadele emot oss i Per Albin Hall. Filmvisningen kom igång en dryg kvart efter utsatt tid och en halvtimme senare var salongen nästan full och intresset stort.

Nedmonteringen av obelisk inleddes i november 2003 med ambitionen att vara klar för transporter till Etiopien i mars 2004. Men start- och landningsbanan i Axum visade sig vara alldeles för kort för ett stort lastflygplan och vägarna och broarna mellan Addis och Axum ansågs ej lämpliga för en så pass stor och tung transport. Den kortaste vägsträckan var den mellan Massaua och Axum men den var ju helt otänkbar till följd av det spända förhållandet mellan Eritrea och Etiopien. En annan anledning till fördröjningen av transporten var att Italien inte ansåg sig ha råd att fullfölja den...

Nåväl, start- och landningsbanan gjordes om för att klara av den tunga transporten och den nu i tre delar nedmonterade obelisk (tre av de ursprungliga fem delarna hade redan tidigare sammansvetsats i Italien)) fick ligga kvar i en stor lagerhall nära Leonardo Da Vinci International Airport i Rom till den 19 april 2005, då mellanstycket av obelisk återbördades till Axum i ett ryskt lastplan Antonov An-124. Det andra och det tredje stycket sändes med samma plan den 22 respektive 25 april 2005 och hela operationen kostade Italien \$7.7 miljoner.

Obelisk låg lagrad medan Etiopien beslutade om hur den skulle återuppbyggas

Monoliten på bilden är någon meter kortare än den som återfördes från Italien och som sedan 2008 står på plats i Axum.

utan att störa övriga gamla skatter i området. I mars 2007 lades grunden till Axum-obelisk, nära kung Ezanas obelisk. Själva återuppbyggnaden inleddes i juni 2008 av ett UNESCO-team under ledning av den italienska ingenjören Giorgio Croci, som också övervakat nedmonteringen i Rom 2003, och den 4 september 2008 "avtäcktes" till allas glädje den återupprättade obelisk i Axum.

Ett stort tack till Tadele, som har givit Etiopien, oss och eftervärlden denna välgjorda film!

*Annika Smith
(som hämtat flera av
uppgifterna från Wikipedia)*

Långsamt glider tåget in på stationen.

Tågvärdar i himmelsblå kavajer eller västar och rutiga kepsar kontrollerar biljetten.

Snabbtåget LRT i Addis Abeba – nu har vi sett det med egna ögon!

Med Björn och Pia Virving i spetsen promenerade vi lördagen den 21 november 2015 från Ras Hotel ner till Meskel Square för att beskåda och fotografera LRT-tåget "in action". Och utan att riktigt hinna uppfatta det befann vi oss plötsligt där.

Snabbt och försiktigt gick vi över en bred gata, där trafiken stannade upp med jämna mellanrum. När vi kommit över till den bilfria "ön" på andra sidan gatan gick vi fram till och uppför den långa trappan med ett femtiotal trappsteg. Jäms med trappan fanns en ofärdig, ännu ej fungerande rulltrappa.

Efter några minuter fick vi syn på ett snabbtåg. Sakta, sakta närmade det sig. Då och då stannade det upp som för att hämta andan, precis som vi pensionärer gjorde. Addis ligger högt. En kvinnlig ordningsvakt kontrollerade att de som inväntade tåget i syfte att ta sig vidare hade biljetter. Vi frågade var man kunde köpa sådana och hon pekade på en liten kiosk nere på markplanet och vi fick dessutom veta att priset för en resa med LRT (Light Rail Train) är 6 birr.

Långsamt rullade snabbtåget in på per-

rongen. I förarhytten stod en kines bredvid en inhemsk tågförare under utbildning. Säkerheten är viktig och det känns tryggt. Tåget är kort. Jag vet inte hur många passagerare det kan ta, men jag antar att man kan tränga ihop sig när det behövs. Jag noterade att resenärerna var artiga och att stressnivån var mycket låg. Att åka LRT tycks än så länge vara en nöjesresa med spännande utsikt när man färdas på höga pelare i luften eller under jord i mörka tunnlar.

Vi tog våra bilder och beslutade oss för att inte gå nedför trapporna för att köpa tågbiljetter och sedan gå uppför igen. Istället ville vi gå på "öarna" under "luftbroarna". På dessa öar har många gatubarn slagit sig ner och detta fenomen förde mina tankar till Sao Paulo i Brasilien, där många gatubarn sover och lever under sådana broar.

Vi fortsatte vår promenad över Meskel Square och upptäckte till vår förtjusning att man installerat trafikljus! Äntligen kan man gå över gatorna med grönt ljus. Dessutom har man satt upp "sekundmätare" som talar om hur många sekunder man har på sig innan trafikljuset slår över till rött respektive grönt. Har vi det i Sverige...?

Tåg på väg med utsikt över Meskel Square.

Det omfattande arbetet med snabbtågslinjen startade i december 2011 och de första testkörningarna inleddes den 1 februari 2015 och fortsatte i flera månader. Den 20 september 2015 togs den första linjen i bruk. Denna är 16,9 km lång och trafikerar Menelik II Square, Merkato, Lideta, Legehar, Meskel Square, Gotera och Kality. Den andra linjen, den mellan Ayat Village och Torhailoch via Megenagna, Legehar och Mexico Square är 17,35 km lång och togs i bruk den 9 november 2015. Snabbtågstrafiken drivs av Ethiopian Railway Corporation och Schenzhen Metro.

För den intresserade finns tekniska och andra uppgifter att hämta hos bl.a. Wikipedia.

*Annika Smith
Foto: Pia Virving*

Inte längre ett förvirringens torg – Meskel Square har fått trafikljus.

Vacker, ljushyllt med fina ögon. För drottning Taytu var äktenskapet med Menelik hennes femte.

Vem var hon Itege Taytu?

Man vet inte säkert, men 1851 tros vara Taytus födelseår. Tredje barnet i en högaristokratisk familj från Simien och Jeju. Fadern hette Betul Haile Mariam och var från en oromofamilj som konverterat till kristendomen. Modern hette Yewubdar.

Taytu beskrivs som vacker, ljushyllt och med vackra ögon. Hon var mycket stolt över sitt nordliga arv. Hon föddes i en orolig tid med många krig mellan småfurstar. Hon giftes som vanligt var tidigt bort och fick följa sina män för att sköta marktjänsten. ►

Detta var inte ovanligt, passade det kunde man låta paret skilja sig och ingå ett mer fördelaktigt gifte. Efter fyra misslyckade äktenskap mötte Taytu Menelik, som då var kung av Shoa. Även han hade fyra äktenskap bakom sig när dom gifte sig påsken 1883.

Äktenskapet verkar ha varit lyckligt, även om paret inte fick några gemensamma barn. Arbetsfördelningen var den vanliga: Taytu skötte fester och hushåll. Men hon var med vid många beslut, så utländska diplomater sökte gärna hennes stöd. En mycket spridd berättelse är att Menelik som var mer eftertänksam sa "Ichi, naga" ("Ja, imorgon") och Taytu "Imbi" ("Aldrig"). Kanske ett bra sätt för Menelik, men Taytu blev väl inte populär.

Menelik hade ambitioner på kejsartiteln och när Yohannes IV stupade i strid tog han makten och paret kröntes 1889. Taytu var nu Itege dvs kejsarinna. Hon var mycket misstänksam mot allt nytt och utländskt. Det var kanske inte så konstigt i kolonialismens tidevarv. Speciellt italienska diplomater hade svårt att övertyga henne.

Hon fick ordentligt med vatten på sin kvarn när det italienska dubbelspelet med Wichale-avtalet uppdagades. Paragraf XVII hade en lydelse på italienska och en på amharinja. Den italienska lydelsen gjorde Etiopien till protektorat. Det slutade med krig. I slaget i Adua i mars 1896 deltog Taytu med soldater och kanoner, men att dela ut vatten och ta hand om skadade var huvuduppgiften. Italienarna förlorade som bekant stort.

Menelik kunde nu rikta ambitionerna söderut och erövra mark där och Taytu fick nytta av sin administrativa begåvning. Hon lät bygga kyrkor och grundade Addis Abeba. Och alltså även hotellet som bär hennes namn.

En del av Taytu hotell i Addis förstördes vid en brand förra vintern. Hotellet är i drift medan reparationer pågår.

När Menelik 1906 fick sin första stroke började alla tänka på arvet. Menelik hade egentligen bara en dotter (i ett tidigare äktenskap) och visade sig ovillig att utropa arvtagare. Taytu placerade sina nära på strategiska platser. Sen kunde hon, när han blev sämre, ta besluten.

Menelik utsåg Lij Iyasu till tronföljare och 1910 gjorde medlemmar av regeringen en kupp och tvingade Taytu från makten. Hennes uppgift blev att sköta sin allt sjukare make och de fick flytta från palatset till ett kloster på Entoto.

Menelik dog först 1913 och Lij Iyasu visade sig vara en oberäknelig regent. När han dessutom visade tendenser åt islam fick några ur den ledande klassen och kyrkoledningen nog och gjorde en ny kupp. Meneliks dotter Zewditu blev kejsarinna och Ras Tafari Makonnen blev regent (fick som kejsare namnet Haile Selassie).

Taytu kunde inte återvända till makten utan dog 1918 och är begravd i det mausoleum som byggdes till Menelik och henne av Zewditu.

Vill ni läsa mer? **Chris Prouty: Empress Taytu and Menelik II** heter boken jag läst.

Text: Maria Ericsson

Foto: Pia Virving

Lyckade medarbetardagar för EFS och Salt i Addis

Många översvallande kommentarer och omdömen har hörts från deltagarna i EFS och Salts medarbetardagar som arrangerades i Addis den 4-8 november. Sammanlagt deltog 250 personer från Sverige, lägg så till ytterligare 23 EFS-missionärer med barn från Etiopien och Tanzania. Att mötet förlades till just Etiopien är ingen tillfällighet. Nästa år fyller EFS internationella mission 150 år, den som började i Etiopien.

- Flera av programpunkterna innebar möten med etiopiska kollegor och företrädare, framför allt från Mekane Yesuskyrkan. På torsdagen var vi 400 personer som samlades för bibelsamtal och samtal i smågrupper, berättar Erik Johansson, missionssekreterare inom EFS.

Det primära syftet med mötet, som anordnas vart femte år, är att ge inspiration till arbetet på hemmaplan likaså för det internationella missionsengagemanget.

De fem medarbetardagarna innehöll ett digert program: seminarier av både teoretisk och praktisk karaktär, studiebesök, mässor, gudstjänster, bibeldiskussioner och så vidare. Det var första gången medarbetardagarna arrangerades utanför Sverige. Beslutet att förlägga dem till Etiopien togs för två år sedan. För ett år sedan, hösten 2014, inleds själva planeringsarbetet, förklarar Erik Johansson.

- Ett 15-tal personer med olika ansvarsområden har varit involverade. En ledningsgrupp samt grupper för bland annat program, information och resor. Dessutom en lokal grupp i Addis under ledning av Viktoria Nordén som arbetat med praktiska frågor. Gruppen gjorde ett fantastiskt

Foto: Jonas Nimmersjö.

275 anställda från EFS, Salt – barn och unga i EFS – och Svenska kyrkan i Addis Abeba deltog i fortbildningsdagarna den 4-8 november.

förarbete när det gäller just den delen, säger Erik Johansson.

- Logistiken när så många människor ska träffas under fem dagar är inte helt enkel. Det har varit bussar som ska köra från den ena platsen till den andra, måltider som ska planeras, informationsskyltar som ska finnas. Vattenflaskor i värmen inte att förglömma.

Erik Johansson tror att de här dagarna kommer att få stor betydelse för EFS och Salt en lång tid framöver.

- Förhoppningen är att man efter det här mötet ska ha större förståelse för internationell mission, för vår egen historia och för EFS identitet som missionsrörelse inom Svenska kyrkan och att Etiopien inte ska vara så främmande och abstrakt, utan nära och levande.

Just "levande och verksamt" var tema för dagarna, ord hämtade ur Hebreerbrevet 4:12: "Ty Guds ord är levande och verksamt".

- Tänk om de här orden kunde få ännu konkretare innebörd för oss alla, hoppas Erik Johansson.

En av veckans speciella stunder var besöket på Sveriges ambassad, dit mötesdeltagarna bjudits in av ambassadör Jan Sadek.

Erik Johansson t.v. och Stefan Holmström, missionssekreterare resp. missionsföreståndare inom EFS, kan verkligen känna sig nöjda efter de fem medarbetardagarna i Addis Abeba.

- Säkert är det här den största svenska delegationen någonsin i Etiopien, sade bl.a. ambassadören Jan Sadek i sitt tal i samband med mottagningen i ambassadens trädgård för 300 gäster.

- En stämningsfull kväll i ambassadens trädgård med stjärnhimlen som tak.

Stort intryck gjorde också mötet med olika människor.

- Till exempel människor som lägger ner engagemang på arbetet med gatubarn, handikappade och utsatta kvinnor. Efter fredagens studiebesök var det många som kom tillbaka till Ghion Hotel, djupt berörda. Överhuvudtaget har just de här mänskliga mötena, även med etiopiska kristna, beskrivits av mötesdeltagarna som livsförvandlande upplevelser och om det nu fanns detaljer som kanske inte fungerade helt perfekt under de här dagarna, så verkar de ha bleknat mot bakgrund av en väsentligt viktigare verklighet.

Pia Virving

Hon arbetar för a

Tadelech Loha brinner för att stärka kvinnors ställning i samhället.

Tadelech Loha är Mekane Yesuskyrkans enda diakon. På EFS-mötet i Addis Abeba i början av november stod hon för en av programpunkterna. Den handlade om diakonalt arbete i Etiopien.

Jag träffar Tadelech i Bishoftu, (Debre Zeit), veckan efter mötet. Det är där hon bor med sin man. Förutom den tvååriga diakonutbildningen har Tadelech en Masterexamen i teologi samt en Masterexamen från England i "International childhood". För tre månader sedan kom hon hem från tvååriga studier i USA med inriktning på teologi och diakonalt arbete.

Men det var som sjuksköterska hon fick sina första erfarenheter. Hon reste då omkring ute på landsbygden för att vaccinera barn och blev då medveten om att behovet av utbildning av kvinnor är stort.

- Så mycket vidskepelse som förekommer. Till exempel att förlossningen skulle gå fortare om man smörjde den blivande moderns mage med smör.

Att stärka kvinnors ställning

Innan Tadelech reste till USA var hon ansvarig för kvinnoarbetet inom Mekane Yesuskyrkan, som nu har 7,3 miljoner medlemmar. Av dem är 51% kvinnor.

- Starka kvinnor ger en stark kyrka, svaga kvinnor resulterar i det motsatta förhållandet, menar Tadelech.

Hon säger att kvinnans ställning på många håll och i många avseenden är underordnad mannens.

- Ofta är det mannen som bestämmer över familjen och som har kontroll över pengarna, kvinnan får be honom om dem. Tadelech berättar om män som vägrar att ge sina hustrur pengar till exempel för sjukhusvård, något som resulterar i dålig fysik, i värsta fall dödsfall.

Vad händer? Jo, mannen tar bara en ny hustru.

Utbildning är förstås svaret. Det stärker självförtroendet och handlar till exempel om baskunskaper i hur man vårdar sina barn, betydelsen av god hygien, hur man ser till att de sanitära förhållandena är de bästa och slutligen vikten av att man äter rätt, även om man lever under knappa förhållanden.

- De här tre områdena är lika väsentliga, säger Tadelech, som även studerat näringslära i Holland.

- Minskad fattigdom, mindre benägenhet att bli sjuk, bättre omhändertagande av familjen.

- För kyrkan handlar det inte bara om att förmedla det kristna budskapet utan lika mycket om att vårda människan, som ju är Guds skapelse, betonar hon.

Många barn i en familj bidrar till fattigdom, men varje barn är ju en gåva från Gud. Så säger många. Hur bemöter man ett sådant påstående?

För Tadelech, djupt troende, är svaret självklart.

Bakom det vackert målade staketet ligger Debre Zeit Evangelical College och här hoppas Tadelech att hennes dröm ska bli verklighet.

- Skaffar man för många barn kan man inte ge dem tillräckligt med mat eller se till att de får utbildning och det är en synd mot Gud.

Kvinnlig könsstympning då? Förbjuden enligt lag i Etiopien, men något som ändå praktiseras ute på landsbygden, speciellt i Tigray.

Tadelech har samma svar där. Varför ändra på en perfekt skapelse? Och åter igen poängterar hon vikten av att människan vårdas väl och mår bra.

Där gör vi en paus och pratar lite om Bishoftu, där Tadelech i slutet av 50-talet gick på Debre Zeit Evangelical College, den skola som nu håller på att renoveras och där undervisningen förhoppningsvis snart ska kunna komma igång.

Tadelechs planer för framtiden hänger ihop med just den skolan. Där skulle hon vilja att ett träningscenter för kvinnor byggs upp.

- Stället ligger vackert och är en säker plats för kvinnor. Här skulle vi kunna bedriva utbildning, anordna konferenser, även behandla kvinnor med hälsoproblem. Men det är en bit kvar innan vi kommer dit. Idén måste säljas in, men jag hoppas innerligt att den ska kunna genomföras.

Tenaestelin håller tummarna!

Text och bilder: Pia Virving

Sista intervjun i Addis gjordes 1973

Det var med spänd förväntan som jag tillsammans med min livskamrat Eric De Geer steg ombord på planet mot Addis Abeba den 13 april 2015. Äntligen på väg tillbaka efter 40 år!

Vi landade i Addis Abeba kl 06.50 den 14 april och passerade passkontrollen utan problem. Ingen tullkontroll syntes till. Vi tog taxi till Ras hotell och fick genast vårt förbeställda rum. Efter att ha packat upp och vilat en stund vandrade vi runt i centrala staden. Vi fann till vår förvåning att höjden inte besvärade oss annat än i trappor och uppförsbackar. För Eric som var första gången i Etiopien var allt nytt.

Jag mötte efter 40 år en förändrad stad som sjuder av liv. Befolkningen har ökat från cirka en miljon till drygt 3 miljoner. Över den vidsträckta och starkt kuperade staden har planerarna lagt ett delvis av topografin betingat grovt nät av stora trafikleder, ofta med 4-6 filer. Centrum är upprustat. Det byggs överallt. Längs de stora gatorna finns i de centralare delarna osystematiskt placerade höghus, ofta i form av ofullbordade betongskelett, som ger ett futuristiskt intryck.

Hela slumkvarter har rivits och gett plats för stora bostadshus (kommuniteter), där de som tidigare bodde i slummen fått flytta in i små lägenheter. Storkvarteren innehåller fortfarande en mer eller mindre slumartad kåkbegyggelse med ett nätverk av gränder.

Trafiken är intensiv. Gatorna i de centrala delarna trafikeras av taxibussar, linjebussar och bilar, men inga cyklar. Bilparken är modern, men fortfarande finns de gamla taxibilarna av märket Fiat. Man möter inte längre mulor, boskap, får, getter och höns på gatorna. Flockarna av vildhundar som tidigare särskilt kvällstid, utgjorde ett obehagligt inslag finns inte längre. En av Kina

Nybyggnation i centrala Addis.

Foto: Eric de Geer.

finansierad högbana på pelare för metron är under byggnad runt staden. Den beräknas kunna öppnas inom kort. Det råder lugn och ordning.

Antalet tiggare har minskat betydligt.

Ännu bor dock många på gatan och försäljare finns överallt. Längs huvudgatorna finns flashiga butiker med senaste modet. Dagtid kan man tryggt röra sig till fots i staden. Inslaget av poliser är påtagligt litet. Militärer ser man inte heller på gatorna. När man besöker t ex huvudpostkontoret och myndigheter blir man dock visiterad och måste lämna ifrån sig kameror o dyl. till uniformerade vakter.

Vad hade jag gjort tidigare i Etiopien?

Varför dröjde det så länge innan jag återvände?

Den 8 januari 1973 reste jag till Addis Abeba, med 36 timmars varsel, efter 8 månaders diplomatisk kamp för att få inresevisum. Svenska ambassaden gjorde då en enastående insats för att övertyga de etiopiska myndigheterna om att jag genom min forskning inte utgjorde någon säkerhetsrisk för landet. Jag

5 Viveca Hallin tillbaka efter 40 år

Överallt försäljning på gång.

Allt intensivare trafik i Addis.

Foto: Pia Virving.

hade av Kungliga Vitterhets- Historie- och Antikvitetsakademien fått ett resestipendium för att under en termin vara gästforskare vid *Institute of Ethiopian Studies* och samla källmaterial till en doktorsavhandling i historia om svenskarna i Etiopien före 1952. Jag kunde då inte föreställa mig att jag skulle hamna i den dramatiska brytningstiden mellan kejsardöme och blodig socialistisk diktatur.

Min arbetsplan var att forska i arkiv, besöka de platser i Etiopien och Eritrea där svenskar varit verksamma samt intervjua såväl svenskar som varit länge i landet som etiopier. Jag var i Etiopien under tre perioder 1973-1975. Jag lyckades, märkligt nog, genomföra min forskningsplan. Avhandlingen "*Swedes in Haile Selassie's Ethiopia 1924-1952. A study in early development co-operation*" publicerades 1977. [Svensk-etiotopiska föreningen fick 2002 tillstånd att göra ett nytryck av boken.]

Då jag senast lämnade Addis Abeba i början av november 1975, hade Mengistu Haile Mariam inlett sin "röda terror". Läget

var spänt. Utegångsförbud rådde kvällar och nätter. Jag lyckades ändå, efter två misslyckade försök 1973 och 1974, få tillgång till de för mig så viktiga *Records of Residence Permits 1944-1949*, den etiopiska statistiken över inresta utlänningar. Kejsare Haile Selassie hade nämligen vid en privat audiens den 4 maj 1973, med den mäktige *Minister of Pen Taffara Worq* som tolk då givit mig tillstånd att utnyttja den hemliga statistiken, efter att först ha tittat på Taffara Work, som diskret nickade jakande.

Statistiken förvarades i Immigration Office, vilket då ingick i *Security Department*. Jag hade nu den otroliga turen att den person, som vid mina tidigare besök inte var behörig att lämna ut materialet, hade befordrats till arkivchef och titulerades general. Han kände omedelbart igen mig och hälsade mig med ett glatt "*Hello miss Halldin. I have the keys*". Vi låtsades inte om att det var den avsatte kejsaren som givit mig tillståndet. Han beordrade omedelbart fram materialet - två digra volymer - och gav

Viveca Halldin Norberg visar på senaste årsmötet upp sin bok "Swedes in Haile Selassie's Ethiopia 1924-1952".

mig på stående fot tillstånd att mikrofilma allt på plats. Detta lyckades jag genomföra under loppet av dagen.

Jag hade hoppats att kunna återvända till Etiopien under de närmaste åren för att forska vidare. Som vi alla vet blev de följande åren mycket turbulenta i Etiopien. Jag var då gift och hade minderåriga barn. Familjen ansåg att en forskningsresa till Etiopien skulle vara alltför riskfylld. Jag har dock aldrig släppt tanken på att kunna återvända till Etiopien för att komplettera mitt källmaterial fram till 1974 och även göra ytterligare intervjuer.

Innehållet i mina sammanlagt 44 intervjuer, varav 27 gjorda i Etiopien under åren 1973-75, har jag hittills inte, utom i ett par fall, offentliggjort. Nu är nästan alla informanter borta. Jag är därför oförhindrad att publicera innehållet. Bland de prominenta etiopier som intervjuats kan, förutom kejsaren, nämnas före flygvapenchefen general *Assefa Ayene* (flera gånger 1973 sista gången 5.1 1975) samt före hälsoministern *Abbebe Retta* (3 gånger 1973). Dessutom intervjuade jag flera framstående etiopier från de evangeliska kyrkorna i Etiopien och Eritrea t ex *Emmanuel Gebre Selassie* (ECMY 24.3 1973) samt *Gebre Selassie Haptu* (ECE 5.4 1973).

Tillbaka i Addis efter 40 år. Gamla och nya byggnader om vartannat.

Jag var en av de sista som fick tillfälle att intervju kejsare Haile Selassie. Intervjun beviljades genom förmedling av Abbebe Retta, som stod kejsaren nära. Den 82-årige kejsaren avsattes ett drygt år senare, den 12 september 1974 och sattes i husarrest. Han mördades den 30 augusti 1975. Abbebe Retta och Assefa Ayene ingick i den grupp på 59 tidigare regeringsmedlemmar och militärer av olika rang som avrättades utan rättegång den 23 november 1974.

Intervjuerna, som ingen hittills uppmärksammat, blev under vintern 2015 plötsligt efterfrågade från såväl Etiopien och USA som Sverige. Jag ville dock inte lämna ut dem innan de gamla kassettbanden digitaliserats. Det blev då angeläget att resa till Etiopien och att återuppta forskningen.

Plötsligt kom TILLFÄLLET. Den numera pensionerade översten vid etiopiska flygvapnet, sedermera diplomaten Asfaw Ayelign ringde nämligen upp mig från Addis Abeba i mars 2015. Han bad att i sin kommande bok om *Ethiopian Air Force* få använda det jag skrivit om flygvapnet.

Jag gav utan tvekan mitt samtycke. Asfaw upplyste mig om att före presidenten Girma Wolde Giorgis var vid förhållandevis god vigör. Skulle det vara möjligt att intervju honom på nytt? Girma är nämligen den

Viveca var en av de sista som fick tillfälle att intervju kejsare Haile Selassie.

ende som fortfarande lever av de etiopier som jag intervjuade på 1970-talet. Asfaw svarade "just come", men meddela mig ett par veckor innan.

Med tanke på Girmas höga ålder, bestämde jag mig på stående fot att göra en veckolång resa till Addis Abeba redan i april. Det blev ganska bråttom. Till skillnad från 1973 fick jag nu visum omedelbart. Inför resan skrev jag till den svenske ambassadören Jan Sadek och presenterade mig. Vi blev med vändande post inbjudna till lunch på residenset torsdagen den 17 april. Jag skrev även till professor Richard Pankhurst, som var min handledare 1973, Torbjörn Toll, som arbetar för Svenska kyrkan samt Jonas Nordin, som arbetar för Evangeliska Kyrkan Mekane Yesus (ECMY) och fick positiva svar.

Om besöken och samtalen med bl.a. Girma Wolde Giorgis och Richard Pankhurst berättar Viveca Halldin Norberg i nästa nummer av Tenaestelin.

Text och bilder: Viveca Halldin Norberg

Om intervjun med förre presidenten Girma Wolde Giorgis berättar Viveca i nästa nummer av Tenaestelin. Asfaw Ayelign t v som arrangerade intervjun.

Foto: Eric de Geer.

Dokumentär om planet från Etiop

Jag hade aldrig varit i Etiopien tidigare men arbetet med en dokumentärfilm förde mig dit. Och upprinnelsen till filmen var precis lika snårig och slumpartad som den brukar vara. Det började med att min granne, Nino Monastra, som är stillbildsfotograf med italienskt ursprung hade fått tag på en liten samling berättelser som hette "Buspojarna från Amalfi".

Den som hade skrivit berättelserna växte upp i Scala och Amalfi i Italien men bor i Landskrona, Angelo Tajani. En av novellerna handlar om ett stort fraktpplan på väg från Etiopien till Bromma som i tät dimma kraschar 20 meter från Monte Carros topp ovanför byn Scala. Det var 1947. Angelo, som då var en liten pojke, hörde kraschen och ville veta vad som hänt. När det blev ljus nästa dag smög han försiktigt upp till olycksplatsen och tittade. Han såg en förödelse utan like.

Tjugo anställda, de flesta piloter, från det svenska flygvapnet dog. Endast fyra överlevde. Det han såg var svenska flygvapnets värsta olycka någonsin.

Nino frågade mig om jag hade hört talas om detta. Det hade jag inte. Varför hade vi aldrig hört talas om denna olycka? Vad låg bakom? Vad hade piloterna gjort i Etiopien 1947? Vi måste försöka ta reda på det.

Vi börjar leta efter fakta. Vi träffar folk i flygvapnet, letar på flygvapenmuseerna. Får tag på ett examensarbete från ett gymnasium i Örebro skrivet av en ung flicka, vars morfar dog i den här olyckan.

Det visar sig att hennes mormor lever och är över 90 år gammal. En av de överlevande piloterna hittade vi också i Hjo, 95 år gammal. Vi nystar vidare och åker till Scala och filmar. Historien för oss också till "Bishoftubarnen" och till Etiopien.

Resultatet kommer att visas den 21

Foto: Pia Virving.

Arbetet med dokumentärfilmen "Flygplan till Haile Selassie" förde Birgitta till Bishoftu.

januari klockan 20.00 i SVT2. Filmen heter "Flygplan till Haile Selassie".

Jag har tillbringat mycket tid i Afrika, men det var första gången jag besökte Etiopien då förra året i november, tillsammans med "Bishoftubarnen", Björn och Pia Virving, Astrid von Rosen, Annika Smith, Bert Ejner och Stefan Ekwall. När man filmar finns det sällan utrymme att se andra saker än just det som man behöver filma och min korta tid delades mellan Addis Abeba och Bishoftu. Jag hade gärna velat se den fantastiska naturen och historiska platser, men det får bli en annan gång.

Det som direkt slog mig i Etiopien var den totala avsaknaden av beteendet man ofta möter i andra afrikanska länder och som är en kvarleva och ett sår från kolonialtiden. Det att man som europé ofta möts av antingen en aggressiv attityd, man ska minsann betala tillbaka det som kolonialtiden har förstört, eller som en vandrande bank som självklart ska dela ut pengar till höger och vänster.

I Etiopien bemöttes jag som en person vilken som helst. Jag väckte ingen uppmärksamhet. Ingen förväntade sig några pengar. Ingen betedde sig på något särskilt sätt. Etiopier. Europé. Det spelade ingen

ien som kraschade i Italien 1947

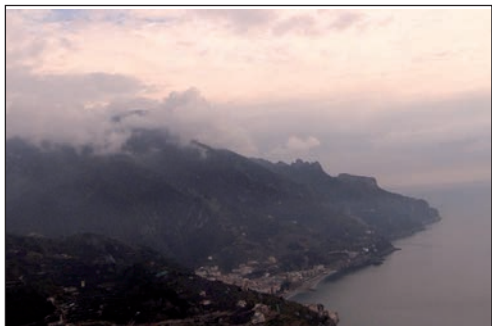
Foto: F1:s album.

Bristol Freightern som kraschade på väg från Bishoftu till Sverige.

roll. Vad härligt att man får vara jämlik, tänkte jag. Varken bättre eller sämre. Det var faktiskt det som påverkade mig mest. Förutom att Ethiopian Airlines var ett under av bekvämlighet och fin service. Vi åkte till och med Dreamliner och bara det var ju en upplevelse.

Jag kan inte låta bli att jämföra med de eländiga transporter som man tvingats utstå med Brussels Airlines eller tidigare Spanair till Västafrika. Där har man klämt in extra många säten och bryr sig inte om sina resenärer. Önskar verkligen att Ethiopian Airlines skulle ta över resorna från Europa till Västafrika.

Sen ser man ju den enorma utvecklingen i landet. Det byggs överallt. Vägar, nya bo-

Amalfikusten där planet störtade.

stadsområden, spårvägen som ska göra det lättare att transportera sig i Addis Abeba. Utvecklingen går otroligt snabbt. Det ska bli spännande att se vart man har nått om tio år.

Text och foto: Birgitta Hald Svensson

Korset uppe på Monte Carros topp som minner om svenskt flygvapens största olycka genom tiderna.

Bert Ejner(t.v.) var 1947, tillsammans med sin familj, med på nedresan till Etiopien på den Bristol Freighter, som sedan på hemresan körde in i bergstoppen Monte Carro, utanför Neapel. I bakgrunden fr.v. Björn Virving och Stefan Ekwall. Birgitta Hald Svensson t.h.

Sverker Littorin – aktiv etiopisk

I början av oktober var jag inbjuden till ett två dagars event i Addis Abeba anordnat av Etiopiens honorärkonsul i Sverige Sverker Littorin och hans hustru Pauliina Laitinen-Littorin. De bjöd på en informations- och festhelg, där ett hundratal deltagare från hela världen, merparten kom från Sverige och Finland, upplevde Addis Abeba genom olika arrangemang och festligheter.

Sverker Littorin hälsar på den etiopiske utrikesministern Dawano Kedir vid den hearing med efterföljande lunch som utrikesministeriet bjöd in till.

Den första dagens förmiddag ordnade utrikesministeriet som bjudit in till en hearing med efterföljande lunch och som hade temat *Varför är det intressant att investera i Etiopien nu*. Utrikesministern H.E. Mr. Dawano Kedir ledde en delegation som bestod av Director General of Business Diplomacy Mrs. Hirut Zemene, Export Trade Promotion Director General Mr. Assefa Mulugeta och från Ethiopian Tourism Organization deras CEO Mr. Solomon Tadesse.

Under vårt besök på Nationalmuseet underhöll en kunnig guide som berättade om utvecklingen från våra allra tidigaste förmödrar fram till dagens Etiopien. Dag två åt vi lunch på Makush Art Galleri - ett konstgalleri med restaurang där vacker modern etiopisk konst inramade den goda maten.

Etiopiens rika kultur, läckra måltider och många tillfällen till intressanta möten med nya vänner från hela världen fick vi även

"Varför är det intressant att investera i Etiopien nu?" Det var temat för mötet som arrangerades av utrikesministeriet.

uppleva under de två kvällarnas fester, den första på restaurang Lucy och den andra på Hebir Ethiopia Cultural Restaurant på Bole Road.

Sverker Littorins första direkta kontakt med Etiopien var Woubshet Ayele, en etiopisk advokat bosatt i Stockholm och Bishoftu. Woubshet är aktiv i en NGO vars målsättning är att ta hand om och arbeta med rehabiliteringen och re-integreringen av barn och unga kriminella som sitter i fängelse. Hans fru arbetar som forskare vid Karolinska Institutet och därför delar Woubshet sin tid mellan Sverige och Etiopien.

När jag intervjuar Sverker Littorin för den här artikeln berättar han att han alltid varit intresserad av att lära sig om och besöka nya kulturer och länder, så när han träffade Woubshet fördjupades intresset för Etiopien. Sverker hade förstås läst om och kände till landet tidigare. Det finns ju gamla och starka band mellan våra länder. Det ena ledde till det andra och Sverker började hjälpa den etiopiska ambassaden och de dåvarande ambassadörerna på olika sätt genom att ordna möten och event i Sverige och en resa för en delegation från Swedfund till Etiopien.

honorärkonsul i Sverige

Ett hundratal deltagare från hela världen, de flesta från Sverige och Finland, deltog i tvådagarsarrangemanget i Addis i oktober.

Och så blev han tillfrågad om han ville bli etiopisk honorärkonsul.

Som honorärkonsul har man ett icke-arvoderat uppdrag att bistå med att bygga relationer mellan landet där man bor och det land som man representerar. Man ordnar möten mellan representanter för ländernas utrikesministerier, politiker och affärsmän, organiserar event och ska på olika sätt främja relationerna mellan länderna och deras människor på så många sätt som man kan och även bistå ambassaden och ambassadören.

Men innan alla formaliteter var klara kom avbrottet i de svensk–etiopiska relationerna under ett par år och erbjudandet vilade. När relationerna tog fart igen återkom förslaget och efter att ha blivit vederbörligen godkänd även av svenska UD (som måste godkänna att man får uppdraget. Man får som honorärkonsul för främmande land inte ha politiska eller militära uppdrag för att inte riskera att ställas inför intressekonflikter) utsågs han 2014 av det etiopiska utrikesministeriet.

Med sin bakgrund som civilekonom med studier först i Uppsala och sedan vid

Som honorärkonsul har Sverker Littorin till uppgift att bygga upp relationer mellan Sverige och Etiopien.

Handelshögskolan i Stockholm, och som marknadschef, vice VD och VD inom den svenska life science industrin (medicinsk teknik och läkemedel) har Sverker Littorin skapat ett brett och för Etiopien nyttigt kontaktnät. Han är intresserad av att bidra till att de gamla och starka relationerna mellan Etiopien och Sverige åter blir så stabila och goda som de var innan 1974.

Sverker menar att det gäller att bygga upp förtroendet och personliga relationer människor emellan, så att det blir naturligt att man ser på varandra som affärs- och politiska samarbetspartners. Det kan båda länderna vinna på, kanske särskilt Sverige, för Addis Abeba har blivit en viktig politisk och diplomatisk hubb i Afrika. Ett Afrika som kan ses som "framtidens kontinent". För svensk industri kan Etiopien, Afrikas näst folkrikaste stat och med en stabil utveckling särskilt om man jämför med många andra länder på kontinenten, bli ett viktigt land att arbeta i med en snabb tillväxt och intresse av utländska investeringar.

Text: Astrid von Rosen

Foton från etiopiska utrikesministeriet

Besök i klippkyrkor och på Afrikas

Linnea Wettermark arrangerar tillsammans med sin man Baye Eyasu Wagaw resor i Etiopien.

Linnea Wettermark bodde i Addis som barn. Minnena från den tiden är få, men som vuxen åkte hon tillsammans med sin mamma dit igen. - Alla dofter, smaker, kyrkomusiken och språket väckte något i mig. Jag kände mig hemma utan att alls förstå. Nu, ett antal år senare, driver Linnea, tillsammans med sin man Baye Eyasu Wagaw, företaget Roof of Africa som anordnar resor till Etiopien.

Efter den första resan återvände Linnea – hennes etiopiska dopnamn är Herota Selassie – flera gånger till Etiopien. På en av resorna träffade hon Baye. Han växte upp i Wollo, i bergen utanför Lalibela, där han arbetar som äventyrsguide och bergsguide. Linnea och Baye bestämde sig för att starta ett företag tillsammans. Det var för två år sedan, 2013, och företaget fick namnet Roof of Africa.

- Vårt koncept är att anordna kultur- och vandringsresor, där vi under 15 dagar guidar besökaren genom Etiopiens historia och kulturskatter. Vi vandrar och sover över hos lokalbefolkningen i de vackra bergsplataerna utanför Lalibela. Programmet omfattar: besök i Addis Abeba, Lalibela,

Vackra är målningarna i bergskyrkorna Mariam och Daniele.

Yemrehanne Krestos, fem dagars vandring, besök i Bahir Dar, båttur på Tanasjön, besök i Gonder och så tillbaka till Addis Abeba.

Lalibelas unika kyrkor uthuggna ur berget på 1100 talet och upptagna på UNESCO:s världsarvslista utgör det första resmålet. Därefter besöks kyrkan Yemrehanne Krestos, byggd i en grotta och förmodligen uppförd under 1100-talets första hälft. Kyrkan ligger några mil norr om Lalibela. På Svensk-Etiopiska föreningens årsmöte 2014 (artikel i Tenaestelin nr 1/2014) berättade professorn i kyrkohistoria, Samuel Rubenson om kyrkan som utsetts till pilotprojekt för föreningen "The Society for the Conservation of the Ethiopian Cultural Heritage". Han beskrev kyrkans vackra takmålningar och utsmyckade valv, tydligt inspirerade av kyrkokulturen runt östra Medelhavet, liksom av den aksumitiska kulturen.

- Pilgrimer från hela världen vallfärdar till de här platserna. Våra resenärer kan välja att åka bil till Yemrehanne Krestos eller att pilgrimsvandra från Lalibela och tillbaka, förklarar Linnea.

- Gångvägen är kortare och tar cirka två-tre timmar enkel väg.

Klostret Debre Damos.

- I Bahir Dar gör vi en båttur på Tana-sjön, och vi besöker kloster från 1200-talet, ser flodhästar och vackra fåglar. Därefter besöker vi Gonder med det imponerande slottsområdet från 1600-talet, kung Fasiledes bad, välbesökt under högtiden Timkat, och den kända Debre Birhan Selassiekyrkan med de vackra takmålningarna.

Klippkyrkorna i Tigray - Abune Yema med de vackra målningarna och Mariam Korkor- och Danile Korkorkyrkorna i Gerhalthabergen, som man når genom att klättra femton meter uppför bergssidan, är några av målen på en ny resa som man genomför i år.

- Utsikten över bergen därifrån är magnifik. Man blir vördnadsfull inför de gamla kyrkorna belägna så fint uppe i bergen och med sina vackra målningar. På vägen till Lalibela besöker vi även den mycket kända kyrkan Abraha Wo Atsbha, berättar Linnea.

På den här resan åker man också till templet Yeha, vars historia börjar 700-800 år f.Kr, men också till Axum samt klostret

Baye med vacker utsikt över bergen.

Debre Damos från 500-talet, dit män - kvinnor är inte välkomna - får fira sig upp 20 meter med rep. Även de tidigare nämnda platserna – Lalibela, Yemrehanne Krestos, Bahir Dar och Tanasjön ingår.

Linnea och Baye tror på turism i liten skala med så lite påverkan på miljö, natur och kultur som möjligt.

- På våra vandringar i bergen får deltagarna en unik kontakt med människor som bor här uppe. Man sitter runt lägerelden och småpratar och får uppleva hur familjerna lever sitt enkla liv. Vandrigen sker på Afrikas tak, dvs. på platta platåer med en fantastisk utsikt över dalgångarna och bergskedjor, cirka 2600-2900 m ö h. Vi har åsnor som bär packningen och man kan välja om man vill vandra platt, dvs. rakt fram eller om man vill utmana sina lungor och vandra ner i dalen och upp igen. Tempot och sträckan anpassas efter gruppens förmåga. Våra äldsta gäster var nio damer från Lund i åldern 65-85 år. Alla var mycket nöjda, säger Linnea, som i Sverige under sommarhalvåret driver eget företag med stadsodling i Malmö. Mer om resorna finns att läsa på www.roofofafrica.se och [facebook:roofofafricaethiopia](https://facebook.com/roofofafricaethiopia).

Och den som vill läsa om Linneas arbete med statsodling kan göra det på via www.organicwithoutborders.com, [facebook:organicwithoutborders](https://facebook.com/organicwithoutborders) samt från företaget Odla i stan www.odlaistan.nu.

Text: Pia Virving

Bilder: Roof of Africa

Örjan Åkerrén
Valloxvägen 40 L
741 42 Knivsta

Intressant besök hos Born Free utanför Holeta

Lejonhannen Dolo har det bra nu. Från att ha varit kedjad vid ett träd nere i Awashreservatet är han sedan två år konvalescent hos Born Freestiftelsen i Ensessakottaheservatet, strax utanför Holeta, väster om Addis Abeba. Nu rekreeras han här tillsammans med flera andra lejon, två geparder, babianer och markattor, sammanlagt har ett 40-tal djur tagits omhand.

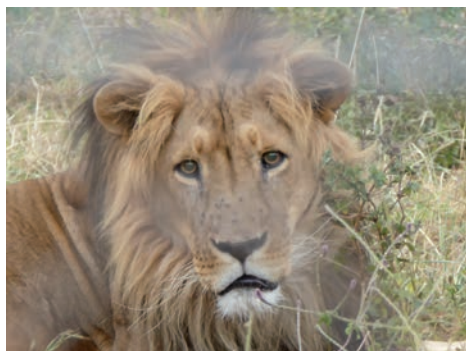
Ensessakottaheservatet, där verksamheten inleddes 2008, är ingen turistattraktion. Vill man besöka anläggningen måste man avtala tid. Vi har tydligen fått fel telefonnummer, ingen svarar, så vi åker dit, på vinst och förlust. Och möts av bestämda vakter vid en vägbom utanför en vaktstuga.

Den ansvarige guiden är inte på plats och telefonmottagningen är obefintlig. Vi åker in till Holeta, äter lunch på en restaurang i en oas, där lampborsträdens många vippor lyser röda mot en klarblå himmel.

Tillbaka i Ensessakottah är det ”sesam öppna dig”. På en knagglig väg tar vi oss in till en parkeringsplats, där en man, leende, skynkar oss till mötes. Det är Million Genta,

Million Genta, en levande uppslagsbok i ämnet natur.

Lejonhannen Dolo som varit här i två år nu.

ansvarig guide, som tar oss på en nära två timmar lång vandring i bushen. Vi går upp i det höga tornet, varifrån utsikten över reservatet är fin. Han tar oss till vattenhållet, där vilda djur i området kan dricka. Visar oss på växter, på otrevliga larver, på fåglar – den här mannen är besjälad av sin natur och vi njuter av hans kunnighet.

Till slut kommer vi fram till djuren som fått en tillflykt i stora inhägnader och som förhoppningsvis ska kunna slussas ut härifrån så småningom. Det är olika apor, geparderna får vi inte träffa, de har fått något hudproblem och är isolerade och så lejonen. Flera stycken, bland annat Dolo, som haft en förfärlig uppväxt, fastkedjad vid ett träd. Några av oss har sett honom vid det där trädet i Awashreservatet.

Nu gläds vi åt att han har det bra. Visserligen ser han lite bekymrad ut. Men det är nog bara för att han blivit störd av oss. Mitt i sin middagsslummer.

www.bornfree.org.uk/ethiopia

Text och foto: Pia Virving